

Östänvinden

Nr: 1-2003

Ordförande har ordet:

Nu går vi äntligen mot ljusare tider åtminstone vad dagarna beträffar. Om det också gäller skolbiblioteken kan väl vara osagt. Det är väl med det som det nu varit en tid, några är bra, till och med riktigt bra medan andra ännu ligger i sin träda. Ändå känns det som om man talar om skolbibliotekens roll i positiva ordalag på många olika ställen. Eller är det så att man hör det man vill höra?

Sedan förra numret har vi haft två välbesökta och lyckade kvällsprogram. Ni kan läsa om dem i detta nummer. På webbplatsen hitta ni ytterligare bilder från våra olika evenemang. Som en uppföljning av studiekvällen kommer en spännande artikel av vår vice ordförande, Kristofer Gren, om hur han lär ut informationssökning till skolår 1.

Vi vill gärna ha in fler artiklar från er ute på fältet. Berätta om något ni gjort som varit lyckat. Vi kan aldrig få nog med sådana tips. Ett av skälen till ett nätverk som vår förening är ju att vi får ta del av vad andra har gjort. Skicka till mig, Anette Holmqvist eller Anita Höglund.

Själv skall jag iväg på en spännande konferens för särskilt inbjudna i Amsterdam. Temat för konferensen är "Information Literacy in European schools - The School Library as a pedagogical resource". Jag kommer att berätta mer i nästa nummer. Då har väl också sol och värme gjort sitt intåg.

Christer Holmqvist

Innehållsförteckning:

Studiekväll om informationssökning och källkritik	sid 2
Undervisning i informationssökning åk 1	sid 3
Lästips	sid 4
Dieserverkstan	sid 5
Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne	sid 6
Kalendarium	sid 7
Avhandling om elevers forskning	sid 8
Styrelsen	sid 8

Medverkande i detta nr:

Eva Fredrikzon,
Enskilda gymnasiet, Sthlm
Kristofer Gren,
Mariaskolan, Sthlm
Christer Holmqvist,
Biblioteksenheten, Sthlm
Anita Höglund
Tumba bibliotek, Botkyrka

Studiekväll om informationssökning och källkritik

Glädjande nog hade närmare 20-talet personer, trots influensatider, infunnit sig i Skolverkets lokaler den 13 februari. Vi var där för att lyssna till vad några av våra egna duktiga medlemmar hade att berätta om sitt arbete med informationssökning och källkritik.

Kia Gumbel konsulent från Stockholms länsbibliotek inledde med att tala om informationssökning på Internet, olika söktjänster samt hur de ser ut idag och hur de kanske kommer att se ut i framtiden. Vi fick också några bra söktips.

Tyvärr medgav inte tiden att få höra mer om detta spännande område varför vi får nöja oss med att ta del av Kias fina webbplatser.

Kias sida om söktjänster:

http://www.bahnhof.se/~ssb/lansbib/skolwebb/extra/skolbib_ost.htm

Kias Sökguide (bra att länka till från skolbibliotekets hemsida):

<http://www.bahnhof.se/~ssb/lansbib/skolwebb/kod/port.htm>

Kia Gumbel

Ingrid Bergenudd från Kärrtorps gymnasium i Stockholm berättade om hur hon försökt lära olika elevgrupper informationssökning, ett resonemang som vi återkommer till i Östanvinden. Redan i detta nummer kommer Kristofer med ett bidrag. Hon talade också om vikten av att skolbiblioteket har en egen hemsida, det behöver inte vara avancerat, det går att göra en enkel hemsida i Word. Det viktigaste är ju innehållet och att man tänkt igenom vad som skall finnas där. Här hittar ni Ingrids egna enkla webbplats <http://www2.kap.edu.stockholm.se/bibliotek/>

Ingrid Bergenudd

Eva Fredrikzon från Enskilda gymnasiet i Stockholm tycker det är viktigt att skolan lär ut etik och källkritik på Internet. Gör vi inte det gör någon annan det. Hon gav exempel på hur hon själv tar upp de här svåra frågorna med skolans elever och lärare. Evas boktips i ämnet är "Hotbilder och motbilder" av Stig Roland Rask,

http://www.gothia.nu/shop/shop_titel.cfm?prodnum=72053658.

Titta också hur enkelt och snyggt biblioteket presenteras på Enskilda gymnasiets hemsida.

http://www.ens-gymn.se/html/index_ie.html
(Biblioteket överst på sidan!)

Avslutningsvis var det en lätt haltande värdinna **Anette Holmqvist**, Skolverket som pratade om och visade på chatt och andra populära sätt att umgås via nätet. Ett område som *seriösa* bibliotekarier och lärare ofta är både okunniga och ibland onödigt nedlåtande om utan att egentligen veta vad de ogillar. Anettes budskap till oss är att först gå in och titta vad det egentligen handlar om. Prata med eleverna och be dem berätta om vad de gör och vilka platser de besöker.

Lathunden och en PowerPoint om "Virtuella mötesplatser" ligger under Kolla källan:

http://www.skolutveckling.se/skolnet/kolla/etik_material.html

Efter dessa dryga två timmar hastade man ut i vintermörkret och kylan för att passa tåg och annat. Några hade fortfarande lite ork kvar för en liten enkel matbit.

Text och foto: Christer Holmqvist

Undervisning i informationssökning åk 1

Under de senaste veckorna har jag på försök haft undervisning för 7-åringar i informationssökning. Jag trodde att det skulle bli en tuff uppgift att lyckas lära barnen hur datorn och Internet fungerar. Datavanan är inte så stor bland eleverna. Det visade sig att barnen lärde sig snabbt, efter bara två lektioner så kunde eleverna logga in på elevdatorerna utan problem med sina användarnamn och lösenord.

Eftersom de är 7-åringar och Internetsökningar kan ge oönskade resultat, exempelvis om något barn gillar Brittny Spears så kan en sådan sökning ge oönskade resultat i *Google*, med mer eller mindre pornografiska sökträffar. Därför valde jag webbkataloger med granskade och utvalda sidor istället för sökmotorer såsom *Google* eller *Altavista*. Jag valde därför att använda Skolverkets katalog *Länkskafferiet* och länksamlingen *Annas burkar*, båda lämpar sig väl för mindre barn.

Så här har jag gått tillväga hittills:

Under första passet lärde jag eleverna att söka i den lokala bibliotekskatalogen, de fick söka på ämnesord. Ämnesorden fick eleverna själva hitta på och de sökte på saker som de var intresserade av. Tanken är att få eleverna att förstå att söktjänster på Internet fungerar efter samma princip som bibliotekskatalogen och att Internet kan ses som ett stort bibliotek.

Eleverna fick sedan under andra passet söka i den webbaserade versionen av bibliotekskatalogen som finns på skolans hemsida. Tanken var att visa dem att de kunde söka efter bibliotekets böcker hemifrån och lära känna det webbaserade gränssnittet.

Under tredje gången så fick eleverna söka efter hemsidor i *Länkskafferiet*, genom fritextsökning. Eleverna fick söka efter det som de var intresserade av, exempelvis husdjur, sport eller seriefigurer mm. En elev hittade en sida med vikingarecept och var jätteglad. Att jag valde *Länkskafferiet* istället för till exempel *Google* berodde på att *Länkskafferiets* träffar är kontrollerade och kvalitetsgranskade vilket inte *Google* är. Risken med *Google* är att eleverna kommer in på tvivelaktiga sidor när de söker. *Google* kan man använda när eleverna är större och efter en lektion om källkritik.

I det fjärde passet använde jag **Annas länkburkar**, en sida som man inte kan söka i med hjälp av ämnesord. Eleverna fick klicka sig fram istället inom olika ämnen. Ämnena är presenterade visuellt med bilder. Att klicka sig fram inom olika ämnesområden eller söka med hjälp av olika ord är de vanligaste sätten att söka på Internet. Eleverna lärde sig också att skriva in Internetadressen i adressfältet i webbläsaren, de fick själva skriva www.burkar.nu.

Detta är som sagt ett försöksprojekt jag och elevernas klasslärare har. Vi skall sedan utvärdera projektet och se om man kan göra detta i större skala och använda som en modell här på skolan. Jag kommer därför att återkomma med mer fakta senare.

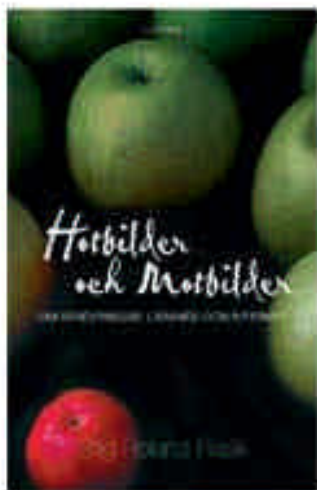
Länkar:

Länkskafferiet: <http://länkskafferiet.skolverket.se/>

Annas burkar: <http://www.burkar.nu/>

Text: Kristofer Gren,
bibliotekarie Mariaskolan,
Sthlm

Lästips

I "Hotbilder och motbilder" (Stockholm, 2002) skriver Stig Roland Rask som alltid lättsamt och tankeväckande kring Internet, källkritik, etik, värderingar och pedagogik. Boken visar både på möjligheter och risker med Internet. Resonemang förs kring projektarbeten, fusk, chatt, källkritik m m. Författaren diskuterar också vad som är skolans ansvar och vad som är hemmets. Stig Roland Rask ser Internet som en möjlighet till 'en mycket spännande och positiv utveckling av skolans arbetssätt'.

Boken vänder sig till lärare och bibliotekarier i grundskolans senare del och gymnasiet.

AH

"Sex, godis och mobiltelefoner - pedagogik underifrån" (Lund, 2001) berättar om en skola som bryter mot invanda mönster. Undervisningen är ämnesövergripande och elevstyrd, lärarna arbetar i arbetslag. Författarna Johan Krantz och Pelle Persson är verksamma som 4-9 lärare på skolan som boken handlar om, Vikingaskolan i Lund. Det är en helt vanlig kommunal skola där man helt enkelt vågat ta steget fullt ut. Min spontana reaktion när jag läste boken var "en sådan skola skulle jag vilja gå i".

Boken ger konkreta tips och idéer hur man går till väga för att förändra sitt arbete och författarna stödjer sig på aktuell pedagogisk forskning.

Det är en högst angelägen bok för de som i sitt yrke eller i sin vardag har med skolan att göra.

AH

Dieselverkstan

Mediecentralen

Måndagen den 20 januari gjorde föreningen en utflykt och fick vara med om ett spännande kulturäventyr. Ca 20 personer samlades i den nygamla Dieselverkstaden i Sickla. Det är ett nytt kulturcentrum i Nacka som invigdes i september 2002. Byggnaden uppfördes redan 1912 och fungerade då som monteringshall för stora fartygsmotorer. Senare tog Atlas Copco över och nu har det alltså gjorts om till kulturhus. Ett industriminne som lever ett nytt liv!

Ett par våningar upp togs vi emot av Mediecentralen som har sina lokaler där. De vänder sig främst till skolor och förskolor, och här kan lärare få god service och låna all sorts litteratur och AV-media. De erbjuder även lässtimulerande åtgärder, temapaketer och skolbiblioteksprojekt. Våra omtänksamma värdinnor Anita Östlin och Ylva Strömerstén bjöd på stimulerande vin, juice och underbart goda kex - vi kunde nästan inte slita oss från den trivsamma stunden som inbjöd till mycket prat och skratt.

Så småningom var det dock dags för en rundvandring i de gamla moderniserade lokalerna. Byggnaden ser helt intakt ut utanpå och invändigt har man behållit den industriella karaktären med betongpelare och högt i tak. Tittar man upp i taket ser man originaldelar av verktyg och maskiner hänga där uppe. Man har återställt byggnadens ursprungliga karaktär men kompletterat den med modern design i starka kontrastfärger. Nu sjuder huset av kulturaktiviteter med tonvikt på unga människors intressen.

Först gick vi till Klätterverket som är Nordens största inomhuscenter för klättring. Vilket gym! Här hängde och klängde ungdomar omkring för fullt på väggar som är 14 meter höga med olika lutning och svårighetsgrad. Vi nöjde oss så gärna med att bara titta på! Här finns också en liten shop för dem som lägger stor vikt vid den rätta klätterlooken.....

Sen gick vi vidare och fick se lite av det stora utbudet av specialverkstäder för olika skapande verksamheter t ex rum för dans, musik, drama, skulptur och animation/video. I huset finns även konsthall, teater- och biosalong och lokalhistoriska arkiv.

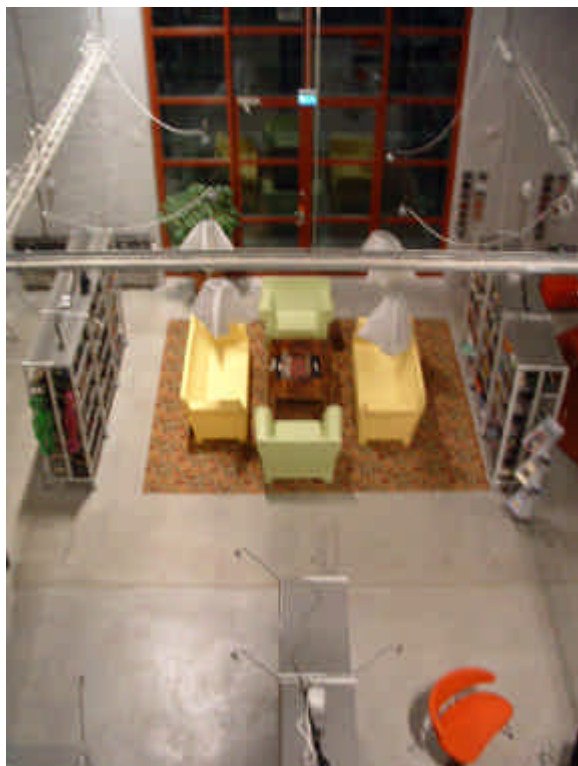
Men vi ville helst gå till biblioteket på bottenvåningen som vi såg lite av när vi kom, och som såg så inbjudande och spännande ut.

Vi blev inte besvikna – det var nästan surrealistiskt. Biblioteket som är en modern filial till Nacka stadsbibliotek har en tydlig barn- och ungdomsprofil och fokus på nya medier. Små öar av sittplatser med gula, gröna och röda plastmöbler utgör lysande blickfång. Vidare finns det lyssnarplatser med hörlurar, många arbetsplatser med datorer mm. Överallt står böcker i grupper med oväntade temasammansättningar och alltihop är okonventionellt placerat. Den moderna designen känns inspirerande och helhetsintrycket är ungdomligt, roligt och fantasifullt.

Som avslutning på det hela åt vi tillsammans en härlig måltid i Diesilverkstadens Bar& Matsal. Det blev också en kulturupplevelse och smakade mycket bra efter alla intryck.

Text: Eva Fredrikzon

Bild: Christer Holmqvist

Interiör från biblioteket

Diesilverkstan

Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne

har år 2003 tilldelats:

Christine Nöstlinger & Maurice Sendak

Mer information hittar du på Svenska Barnboksinstitutets webbplats:

<http://www.sbi.kb.se/aktuellt.html>

Kalendarium

LAN-Lajv-LunarStorm och laglöst

Tvådagarskonferens om skolans och fritidens ungdomskultur.

Uppsala 3-4 april 2003

Mer info:

<http://www.kursekr.uadm.uu.se/pg/lunarstorm.html>

Världsbokdagen 23 april

Glöm inte att fira den årliga världsbokdagen tillsammans med lärare och elever i ditt skolbibliotek.

23 april 2003

Mer info:

<http://www.varldsbokdagen.nu/>

Har du lust?

Föreningen Datorn i Utbildningens årliga konferens om IT i skola och bibliotek.

Sandviken 14-15 maj 2003

Mer info:

<http://www.sandviken.se/skweb.asp?s=3&b=287>

Världens barn - Världens böcker

I direkt anslutning till utdelningen av det internationella litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne inbjuder IBBY Sverige, Rädda barnen och Internationella biblioteket i Stockholm till en barnbokskonferens.

Stockholm 3-4 juni 2003

Mer info:

http://www.ibbysverige.a.se/aktuellt/feb_03_varldens.htm

Nordisk skolbibliotekariekonferens

Tema för konferensen är skolbiblioteket som arena för lärande.

Stavanger 28/6 - 2/7 2003

Mer info:

http://www.gs.bergen.hl.no/sin/2003_nordisk_konferanse.doc

Ljungby Berättarfestival

Ljungby 10-15 juni 2003

Mer info:

<http://www.sagobygden.ljungby.se/>

Avhandling om elevers forskning

"Forska" i skolan betyder inte att eleverna generellt får en djupare förståelse om det de studerar. Lärare och elever har dessutom helt olika mål med varför man "forskar". Det säger Nils-Erik Nilsson som disputerat på avhandlingen "Skriv med egna ord" (Malmö, 2002) med underrubriken " En studie av läroprocesser när elever i grundskolans senare år skriver forskningsrapporter." Han har följt tre högstadielklasser läsåret 1998-99. Syftet har varit att försöka besvara fyra för honom väsentliga frågor. Den första är; hur går eleverna till väga när de skriver utifrån lärarens uppmaning "skriv med egna ord"? Hur gör de när de använder olika källor och skriver sina forskningsrapporter? Den andra är; hur förstår eleverna skrivandet och vilka mål har de med sitt skrivande? Den tredje är; vilken förståelse utvecklar eleverna på det område de studerat eller forskat om? Och slutligen; hur ska vi förstå framväxten av elevforskning som fenomen? Nils-Erik Nilsson menar att Det skulle vara bra om det kom igång en diskussion om elevforskning och vem den är till för. Problemet är att man har valt metoden "forskning" innan man har bestämt sig för vad man ska studera. Lärare och elever borde tillsammans formulera de frågor och problem man vill förstå och först därefter diskutera hur man ska gå tillväga. Är det inte alltid det vi bibliotekarier har sagt?

AH

Styrelsen:

Ordf: Christer Holmqvist Utbildningsförvaltningen, Stockholm	christer.holmqvist@utbildning.stockholm.se 070-463 39 64
Vice ordf: Kristofer Gren Mariaskolan, Stockholm	kristofer.gren@maria.stockholm.se 08-508 40 772
Sekr: Anita Höglund Tumba bibliotek, Botkyrka kommun	anita.hoglund@home.se 08-530 629 40
Kassör: Birgitta Wallmark Utbildningsförvaltningen, Stockholm	birgitta.wallmark@utbildning.stockholm.se 070-463 39 67
Anette Holmqvist Myndigheten för skolutveckling	anette_holmqvist@telia.com 08-52 77 82 80
Ingrid Bergenudd Kärntorps gymnasium, Stockholm	ingrid.bergenudd@utbildning.stockholm.se 08-508 32 525
Eva Fredrikzon Enskilda Gymnasiet, Stockholm	fr@ens-gymn.se 08-21 95 32
Helena Klingberg Barn- och ungdomsförv., Katrineholm	Helena.Klingberg@bou.katrineholm.se 0150-576 23 el. 070-32 25 135